

Додаток 4

Звіти про діяльність наукових підрозділів (за підписом керівників наукових підрозділів)

Звіт
про діяльність НДЛ «Моніторингу біологічного і ландшафтного
різноманіття»
у 2025 році

Мета діяльності лабораторії: дослідження та моніторинг ландшафтів, стану популяцій тварин та рослин, зокрема на заповідних територіях, включно з палеобіорізноманіттям та дослідженням палеоландшафтів.

Керівник лабораторії: Говорун О.В.

№ з/п	Критерії оцінювання	Результат реалізації
1.	Підготовка заявок для участі у конкурсах на отримання бюджетного фінансування	1
2.	Залучення коштів фізичних / юридичних осіб	3024
3.	Участь у міжнародних грантових конкурсах	
3.1.	<i>подані заявки</i>	4
3.2.	<i>виграні проекти / гранти</i>	1
4	Міжнародна співпраця та участь у спільних дослідницьких проектах	
4.1.	<i>проекти Erasmus+</i>	
4.2.	<i>інші наукові грантові програми країн ОЕСР</i>	
5	Проведення міжнародних заходів	
6	Проведення комунікаційних заходів (відкритих лекцій, семінарів та науково-популярних заходів тощо)	8
7	Впровадження результатів досліджень у практику	2
8	Публікації у популярних наукових виданнях та медіа	9

9	Публікації у провідних наукових виданнях (Scopus / WoS)	16
10	Публікації у фахових виданнях	5
11	Монографії	2
12	Джерело(а) фінансування (власні кошти університету, грантові кошти, кошти фізичних/юридичних осіб)	

У 2025 році діяльність лабораторії була спрямована на дослідження та моніторинг стану популяцій тварин та рослин на заповідних територіях Сумської області.

Основними завданнями діяльності НДЛ є: Збір та аналіз публікацій, присвячених дослідженням фауни та флори заповідних територій Сумщини; Системний аналіз основних змін у біофілоті заповідних територій Сумщини; Польові дослідження популяцій тварин та рослин заповідних територій Сумської області; Аналіз впливу антропогенної діяльності на стан популяцій тварин та рослин заповідних територій Сумської області; Вивчення дії інтродукованих видів на стан популяцій тварин та рослин заповідних територій Сумської області; Обстеження території Сумської області з метою виявлення місць мешкання (зростання) рідкісних видів тварин та рослин. Здійснення прикладних наукових і науково-дослідних розробок, спрямованих на створення нових природно-заповідних об'єктів. Розробка науково-методичного забезпечення підготовки майбутніх фахівців спеціальності «Біологія». Популяризація природоохоронної та екологічної діяльності. Сприяння та створення умов для набуття студентами навичок науково-дослідної діяльності, зокрема при виконанні досліджень (курсівих, бакалаврських та магістерських робіт, польової практики) за тематикою НДЛ. Керування науково-дослідною роботою школярів. Розробка освітніх, просвітницько-профілактичних програм, заходів, лекцій, семінарів-практикумів, майстер-класів та ін. з метою популяризації розробок лабораторії.

Основні наукові результати лабораторії включають: Аналіз динаміки водності річки Сейм у межах Сумської області, проведений на основі важливої кількісної величини стоку річки витрати води по гідрологічному посту с. Мутин за період 1979-2024 рр. встановив, що маловодні роки переважають над багатоводними і зараз спостерігається маловодна фаза, так як всі досліджувані кількісні показники стоку річки знижуються. Середньорічні витрати води річки Сейм за останні 10 років у 1,45 рази нижче середнього значення за досліджуваний період. Кліматичні зміни басейну річки Сейм за період 1980-2020 рр. у межах регіону, такі як, підвищення середньорічної температури повітря у 2 рази, сприяли зростанню потенціалу випаровування і на фоні незначного зменшення опадів, вплинуло на суттєве зниження шару стоку річки. Це доводить проведене порівняння складових водного балансу річки Сейм за два періоди 1980-1999 рр. та 2000-2020 рр. яке з'ясувало, що кількість

опадів зменшилася у другому періоді на 9,3%, а фактичне випаровування зросло лише на 2,0%, натомість, шар стоку річки Сейм у межах регіону знизився на 42,7%. Отримані результати доводять, що, безумовно, зменшення водності річки Сейм це кліматичні зміни, але лише на 26,4%.

Встановлено, що станом на 01.01.2024 в Україні нараховується 9002 територій та об'єктів ПЗФ загальною площею 4,569 млн. га, показник заповідності становить 6,93%, що значно нижче від показника заявленого у Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року, згідно якої, на 01.01.2025 р. заповідність мала бути 12,5%. Максимальні показники заповідності характерні для Закарпатської, Івано-Франківської, Хмельницької та Чернівецької областей, а також для м. Київ, мінімальні для Вінницької та Харківської областей. Розрахований індекс територіальної концентрації ПЗФ України корелюється із показником заповідності. Низька концентрація об'єктів ПЗФ характерна, в основному, для центральних, східних та частково південних областей, для яких показник заповідності території нижче 5%. Розраховані індекси територіальної концентрації природних територій та об'єктів встановили, що найвищою концентрація заповідників характеризується Київська область, найвища концентрація НПП розрахована для м. Київ та для Хмельницької області, максимальна концентрація РЛП обрахована для Чернівецької та Сумської області, найвищою концентрацією заказників характеризується м. Севастополь та м. Київ, пам'яток природи Івано-Франківська область. З'ясовано, що природно-заповідні об'єкти України потерпають від воєнних дій: 1426 об'єктів ПЗФ зазнали впливу російської агресії, потенційно забрудненими є 1,1 млн га земель ПЗФ, повністю чи частково окупованими залишаються 131 об'єкт.

Оприлюднення результатів наукових досліджень (крім випадків, пов'язаних із дотриманням умов конфіденційності) на конференціях, семінарах, у наукових виданнях та на офіційних сайтах 33.

За звітний період опубліковано 9 публікацій у популярних наукових виданнях та медіа, 16 публікації у провідних наукових виданнях (Scopus / WoS), 5 публікацій у фахових виданнях, 2 монографії.

1. Моніторинг природно-заповідних територій долини річки Псел у Сумській області як чинник екобезпеки в умовах війни. Проєкт прикладного дослідження МОН
2. Проведення семінарів "Антишкола" 3024 грн
- 3.1Простір біорізноманіття Ботанічного саду – Зелений острів безпеки в місті Суми. Конкурс проєктних пропозицій Грантова програма "Партнерство задля відновлення"

University museums as a center of public science European Researchers' Night and Researchers at Schools 2026-2027 HORIZON-MSCA-2025-CITIZENS-01-01 proposal ID is 101305166

Assessment of the Transferability of European Urban Biodiversity Conservation Strategies to Ukrainian Cities. VUIAS grants VUIAS Fellowships in Ukraine VUIAS Application Platform For information on open calls please visit vuias.org

Assessment of the possibilities of implementing the Swedish experience of biodiversity conservation in the city ecosystem. <https://doi.medfarm.uu.se/bin/kurt3/kurt/8893482>

3.2 Проєкт "Збереження та відтворення степів і диверсифікація використання фітомаси для енергетичних цілей" над реалізацією якого працює Громадська організація "Мережа екостанцій України" та екостанція "Острівець практичної ботаніки" за партнерської підтримки Попівської сільської ради на грантові кошти від Європейського Союзу.

6. **Круглий стіл** "Лучно-степові екосистеми як елементи природної та культурної спадщини в розрізі освітнього процесу" с. Заводське, Попівська сільська рада Громадська організація "Мережа екостанцій України" Науково-популярний захід.

Круглий стіл "Лучно-степові екосистеми як елементи природної та культурної спадщини в розрізі дослідницьких проєктів учнівської та студентської молоді" Сумський обласний центр позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю. Захід відбувається в рамках проєкту "Збереження та відтворення степів і диверсифікація використання фітомаси для енергетичних цілей" над реалізацією якого працює громадська організація "Мережа екостанцій України" та екостанція "Острівець практичної ботаніки" за партнерської підтримки Попівської сільської ради на грантові кошти від Європейського Союзу, отримані через Громадську організацію "Центр екологічних ініціатив Екодія" та чеську гуманітарну організацію "Людина в біді" People in Need Ukraine.

Круглий стіл "Винайти степ: збереження, відтворення, переосмислення" Авторська STEAM-студія "Ладунок"

24 березня канд. геогр. наук, доц. Данильченко О.С. провела **вебінар**, присвячений Всесвітньому дню водних ресурсів, який проходить під гаслом «Всесвітній день води-2025 – Збереження льодовиків!»

Проведення **семінару** "Антишкола" Лютий 2025

Літня **біологічна школа** школа "Вакалівщина 2025"

Відкрита лекція «Ландшафти України та їх охорона» в межах Тижня географії у Конотопському ліцеї №10 (14.05.2025 р.)

Семінар для здобувачів освіти з дисципліни «Теорія фізичної географії і раціональне природокористування (25.09.2025 р.)

7. Результати дослідження передано Департаменту захисту довкілля та природних ресурсів Сумської обласної державної адміністрації для розробки комплексних планів та програм оздоровлення річки Сейм та її

басейну у межах регіону (**акт про впровадження** №01-20/80 від 13 січня 2025 р.).

Результати дослідження передано Гетьманському національному природному парку для розробки водоохоронних заходів з метою оптимізації природного стану річки Ворскли та її басейну (**акт про впровадження** №548/02-05 від 31 жовтня 2025 р.).

Бібліографічний опис публікацій:

8 Публікації у популярних наукових виданнях та медіа:

1. **Корнус** А.О. Голоценові трансформації природних ландшафтів Сумської області: антропогенний аспект: Архіви природи Центральної та Східної Європи: від Гелазію до антропоцену : Матеріали Міжнародного науково-практичного семінару (15–17 травня, 2025). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т., 2025. С. 157-159.
2. Загороднюк І., **Мерзлікін** І. Ведмідь бурий (*Ursus arctos*) у Східному Поліссі в Україні: свідоцтва відновлення виду в регіоні. Теріологія на локдауні: збірник наукових праць. Українське теріологічне товариство, Національний науково-природничий музей НАН України, Київ, 2025. С. 63-67. (Серія: *Novitates Theriologicae; Pars 17*).
3. **Мерзлікін** І.Р., Хекало О.В. Про необхідність розширення ботанічного заказника місцевого значення «Урочище Довге». Актуальні проблеми дослідження довкілля: Матеріали XI Міжнародної наукової конференції (Суми, 22-23 травня 2025 р.). Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2025. С. 200-202.
4. **Мерзлікін** І.Р., Хоменко С.В., Хоменко А.С. Містерія Деснянського водопілля: екопросвітницький та естетичний виміри весняної повені. Мезинський національний природний парк: сьогодення та кроки у майбутнє. Зб. матів круглого столу, присвяч. 19-й річниці створення Мезинського НПП, м. Чернігів, 11 лютого 2025 р. Чернігів : Десна Поліграф, 2025. С. 33-35.
5. **Мерзлікін** І. Р. Самотня самка горлиці садової *Streptopelia decaocto* займає торішне гніздо припутня *Columba palumbus*. *Troglodytes*, 2025. Вип. 13. С. 81-82.
6. **Мерзлікін** І. Р. Знахідки тварин з різними статусами охорони у природному заповіднику «Михайлівська цілина» та його околицях (Сумська обл.) у 2024 р. Сучасні дослідження раритетного біорізноманіття в Україні. Київ ; Чернівці : Друк Арт, 2025. С. 239-240.
7. **Мерзлікін** І., Мерлікіна Ю. Став «Даценківський» – перспективний об'єкт для створення зоологічного заказника місцевого значення. Дністерські читання. Матеріали II міжнародної конференції Дністровського регіонального ландшафтного парку. Одеса : Олді+, 2025. С. 94-98.
8. **Мерзлікін** І. Загиблій ведмідь біля Городця (Західне Полісся): аналіз знахідки та огляд випадків загибелі ведмедів на дорогах. *Novitates Theriologicae*, 2025. Т. 18. С. 74-83.

9. **Мерзлікін** І. Р., Хоменко С. В. Катастрофічна загибель гідробіонтів у р Сейм у 2024 р. Мат-ли XIII наукової конференції «Біорізноманіття і роль тварин в екосистемах». Дніпро, 2025. С. 77-78.

9 Публікації у провідних наукових виданнях (Scopus / WoS):

1. Popova, L., Veklych, Y., **Kovalchuk, O.**, Mishta, A., Stachowicz-Rybka, R., Gorobets, L., Yanenko, V., Nezdolii, Ye., Stupak, A., Stakhiv, M., Yevstropov, A., Lyshenko, M., Rekovets, L., Barkaszi, Z. (2025). Within the boundaries of the Dnipro ice lobe: Biotic dynamics in the Middle Dnipro area (Ukraine) during deglaciation and postglacial stages. *Journal of Quaternary Science*, **40** (1), 53–70, <https://doi.org/10.1002/jqs.3659> (Q1)
2. Vasile, Ş., **Kovalchuk, O.**, Venczel, M., Răţoi, B.-G., Haiduc, B.-S. (2025). Fishes and squamate reptiles from the Pliocene sites of Bereşti and Măluşteni (eastern Romania) – a reassessment of old but poorly known material. *Geobios*, **88-89**, 265–274, <https://doi.org/10.1016/j.geobios.2024.02.007> (Q2)
3. Popova, L., **Kovalchuk, O.**, Barkaszi, Z., Rekovets, L. (2025). New fossils from the area of the Dnipro ice lobe and the Chibanian–Late Pleistocene boundary: A reply to Mroczek *et al.* (2025). *Journal of Quaternary Science*, **40** (3), 558–562, <https://doi.org/10.1002/jqs.3702> (Q1)
4. Barkaszi, Z., **Kovalchuk, O.** (2025). Diversity of late Cenozoic actinopterygian assemblages of the south of Eastern Europe. *Diversity*, **17**, 259, <https://doi.org/10.3390/d17040259> (Q1)
5. Gorobets, L., Stupak, A., **Kovalchuk, O.**, Volynskyi, T., Vietrov, V. (2025). The use of animals by inhabitants of the Medzhybizh Castle (Ukraine) in the 12th–19th centuries CE. *Journal of Archaeological Science: Reports*, **65**, 105187, <https://doi.org/10.1016/j.jasrep.2025.105187> (Q1)
6. Otriazhyi, P., Obada, T., **Kovalchuk, O.**, Vasilyan, D., Gol'din, P. (2025). A new seal from the Late Miocene of the Eastern Paratethys highlights the past regional diversity of true seals (Phocidae). *Swiss Journal of Palaeontology*, **144**, 28, <https://doi.org/10.1186/s13358-025-00372-7> (Q1)
7. Dubikovska, A., Górká, M., S kyrpan, M., Bieńkowska-Wasiluk, M., Barkaszi, Z., **Kovalchuk, O.** (2025). New data on the early Badenian (Middle Miocene) bony fishes of the Forecarpathian Basin. *Journal of Vertebrate Paleontology*, **45** (1), 2516023, <https://doi.org/10.1080/02724634.2025.2516023> (Q1)
8. **Kovalchuk, O.**, Bieńkowska-Wasiluk, M., Dubikovska, A., Świdnicka, E., Stefaniak, K., Khekaló, O., Barkaszi, Z. (2025). Oligocene flatfishes (Pleuronectiformes) of the Outer Carpathian Basin. *Journal of Vertebrate Paleontology*, **45** (1), 2520490, <https://doi.org/10.1080/02724634.2025.2520490> (Q1)
9. Volynskyi, T., Desse-Berset, N., Živaljević, I., Gorobets, L., **Kovalchuk, O.** (2025). Atlas for the identification of sturgeon species of Europe by skeletal elements and implications for its use in archaeozoology. *International Journal of Osteoarchaeology*, **35** (5), 413–420, <https://doi.org/10.1002/oa.70035> (Q1)

10. Dubikovska, A., Górká, M., **Kovalchuk, O.**, Bienkowska-Wasiluk, M., Świdnicka, E., Barkaszi, Z. (2025). Middle Miocene (Badenian) fishes from the north-west of the Fore-Carpathian Basin. *Swiss Journal of Palaeontology*, **144**, 65, <https://doi.org/10.1186/s13358-025-00408-y> (Q1)
11. Berezovsky, A., Gašparič, R., **Kovalchuk, O.** (2025). New data on Early Oligocene invertebrates from the Nikopol manganese-ore Basin in Ukraine. *Neues Jahrbuch für Geologie und Paläontologie Abhandlungen*, **316** (1), 23–39, <https://doi.org/10.1127/njgpa/1281> (Q3)
12. Davydenko, S., **Kovalchuk, O.**, Otriazhyi, P., Gol'din, P. (2025). A high-resolution 3D reconstructed skeleton of the extinct dwarf whale *Cetotherium riabinini* from Ukraine. *Scientific Data*, **12**, 1798, <https://doi.org/10.1038/s41597-025-06086-2> (Q1)
13. **Kovalchuk, O.**, Tuzyak, Y., Gorobets, L., Yanenko, V., Dubikovska, A., Świdnicka, E., Stefaniak, K., Barkaszi, Z. (2025). A new Sarmatian (late Middle Miocene) vertebrate assemblage from the periphery of the Forecarpathian Basin. *Historical Biology*, <https://doi.org/10.1080/08912963.2025.2461156> (Q1)
14. Gorobets, L., Volynskyi, T., Knysh, M., **Kovalchuk, O.** (2025). Species composition and distribution of gallinaceous birds (Aves, Galliformes) in the south of Eastern Europe during the Late Pleistocene and Holocene – a review. *Boreas*, <https://doi.org/10.1111/bor.70038> (Q1)
15. Borrani, A., Mackiewicz, P., **Kovalchuk, O.**, Barkaszi, Z., Capalbo, C., Dubikovska, A., Ratajczak-Skrzatek, U., Sinitsa, M., Stefaniak, K., Mazza, P.P.A. (2025). The evolutionary history of Rhinocerotidae: phylogenetic insights and climate influences. *Cladistics*, <https://doi.org/10.1111/cla.70015> (Q1)
16. Oleshko A., Gruenbaum B. F., Zvenigorodsky V., Shelef I., Negev S., **Merzlikin I.**, Melamed I., Zlotnik A., Frenkel A., Boyko M. The role of isolated diffuse axonal brain injury on post-traumatic depressive- and anxiety-like behavior in rats. *Translational Psychiatry*, 2025. 15 (1). Article 113. <https://doi.org/10.1038/s41398-025-03333-3>
- 17.

10 Публікації у фахових виданнях:

Говорун О.В. Результати дослідження фауни Вогнівок (Lepidoptera, Pupaloida) Природного заповідника «Михайлівська Цілина» у 2022 році. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 1(100)/2025 с. 35-38. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728.2748.2025.100.35-38>

Литвиненко Ю.І., Панченко С.М., Говорун О.В. Комплексна оцінка біорізноманіття псамофітних лук у прирусловій частині р. Ворскла. [Слобожанський науковий вісник. Серія: Природничі науки. 2025. №2. С. \[у друці\]](https://doi.org/10.17721/1728.2748.2025.100.35-38)

Мерзлікін І. Малі заповідники як об'єкти для вторгнень чужорідних видів: приклад із Михайлівською цілиною (Україна). *Theriologia Ukrainica*, 2025. 29: 65–81. <http://doi.org/10.53452/TU2904>

Govorun O.V., Firman L.O., Orlova-Hudim K.S., **Lytvynenko Yu.I.** Results of the study of Lepidoptera (Insecta, Lepidoptera) fauna in the Kuzemyn section of the Getmanski national nature park based on the 2024 expedition. Природничий альманах. Серія: біологічні науки. Вип. 38. 2005. С. 77-83. [у друці]

Король О.М., **Корнус А.О.**, Корнус О.Г., **Данильченко О.С.**, Луценко С.В., ГІС для екотуризму: екологічна оцінка, картографування та освіта. Слобожанський науковий вісник. Серія: Природничі науки. 2025. Вип. 2, С. 71-77.

11 Монографії:

Данильченко О. Розширення території природно-заповідного фонду України як запорука сталого розвитку держави // Theoretical and applied aspects of sustainable development of Ukrainian regions : scientific monograph. Vol. 1. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2025. С. 222-259. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-539-6-10> (ISBN 978-9934-26-539-6) (1,5 д.а.) <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/17149>

Іванов Є.А., Остап'юк В.Л., **Корнус А.О.** Постмайнінгові геосистеми Стебницького хвостосховища: геоекологічний стан, умови формування і функціонування // Earth sciences, geography, and cartography: regional studies and spatial analysis : scientific monograph ; Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, ISMA University of Applied Sciences. – Riga: Baltija Publishing, 2025. – Chapter 5. – P. 83–106. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-596-9-5>

«25» _11_ 2025__ р.

_____ Говорун О.В.